

Křesťanská etika: Otázky biomedicíny

I. Současná situace – rozvoj biomedicíny přináší nová etická dilemata

- technologie a věda se rozvíjí; od léčení nemocí k manipulaci s podobou, vlastnostmi, funkcemi živých organismů
- podmínka: objev genetického kódu a schopnost ho ovlivňovat
- otázka dnes není zda je to možné, ale zda je to přípustné
- v žádné jiné etické otázce nemá takový vliv světonázor

- 2 základní pozice:

A. Sekulární humanismus

- „Žádné božstvo nás nespasí, musíme se zachránit sami...“ - Humanistický manifest (1973, USA)
- rozhodující je kvalita života (jenže, kdo určí kritérium?)
- člověk je pánem svého osudu (absolutní autonomie v rozhodování ohledně života; takže právo na interrupci, euthanázii, sebevraždu, a také ovlivnění genetických dispozic; hledání nesmrtnosti)
- evoluční pojetí člověka (jestliže člověk k něčemu dospěl, je to legitimní používat)
- utilitarismus (účel světí prostředky; v zájmu většiny použít jednotlivce; neexistují obecné pro všechny platné etické normy; není zákonodárce – není zákon; takže legitimní genetické inženýrství za účelem kultivace lidského genomu; sterilizace rizikových skupin – během 2SV, ale i 30 z 51 států USA před 2SV; nemocní AIDS, aj.; pěstování embryí za účelem léčby jinak neléčitelných chorob – Parkinsonova choroba)

B. Křesťanská etika

- rozhodující je posvátnost života (lidský život je nezadatelně cenný za všech okolností bez ohledu na jeho průběh a kvalitu) – (Gn 1,26-27; Gn 9,5-6; Ex 20,13; Dt 21,1-9; Ž 116,15; Sk 17,25; nepřímě Jb 2,9-10 a především přitakání lidskému životu událostí inkarnace Syna Božího)
- Bůh je Pánem vesmíru (rozhoduje o všech okolnostech života daného jedince; včetně smrti – nelze ji vymizíkovat, patří k životu – (Žd 9,27)
- člověk stvořen k obrazu Božímu (nelze ho zdokonalovat – Gn 1,27, Ž 8,6-7)
- účel nesvětí prostředky (etická hodnota činu není určena jen důsledky, které přinese; jsou zde neměnné Boží normy, přes které nejede vlak; Jak určit správný účel?; Co práva jedince?)
- posláním člověka nikoli „playing“ God, ale „serving“ God

Na základě křesťanského pohledu zformulovány tyto praktické principy:

- vždy dobrovolná léčba (nutnost informovaného souhlasu pacienta)
- zachovávat život, nikoli prodlužovat smrt (pacienti v terminální fázi onemocnění; „život na hadičkách“; neustálé posouvání hranice předčasných porodů; apod.)
- přirozené, ne nepřirozené prostředky k přežití (kde je ovšem hranice „přirozenosti“?)
- léčit lidi, ne tvořit lidi

II. konkrétní oblasti biomedicínské péče

A. Transplantace orgánů

- nutnost informovaného souhlasu pacienta; otázka vysokého stáří; otázka žijících dárců; otázka orgánů z mrtvých těl + udržování těla naživu kvůli orgánům

B. Asistovaná reprodukce

- **podle dárce:** **a. manžel** – nejde o cizoložství; jako jakákoli jiná operace
- b. cizí dárce** – nejde o cizoložství (nedochází k sexuálnímu styku)

- **podle způsobu početí: a. nitroděložně** – není problém (snad jen otázka hormonální stimulace matky, tu ovšem téměř nikdo vážně neřeší)
- b. in vitro** („děti ze zkumavky“) – likvidace, případně vědecké uplatnění nepoužitých zárodků, tedy dětí (lidských bytostí)
- náhradní mateřství - otázka emoční vazby; degradace mateřství
- svobodné matky – otázka neúplných rodin
- ve všech typech asistované reprodukce však významně upozaděny motivy Boží svrchovanosti nad lidským životem, resp. podřízení se okolnostem, které do mého života přinesl Bůh. Rozpoznání, zda mým údělem nemá být zůstat bez dětí. Tato otázka mnohdy ani nepřijde ke slovu, právě i díky stále větší dostupnosti alternativních způsobů početí.

C. Klonování

- početí bez oplodnění; jádro dospělé buňky do zralého vajíčka – vznik zárodků identických s dárcem buňky
- u zvířat, rostlin – šlechtění (přínos: větší výnosy, větší životaschopnost, odolnost plodin)
- u lidí – početí bez vztahu; svrchovanost nad podobou narozeného; krize identity klonu; různé vážné druhy zneužití: člověk jako pouhý prostředek k jinému cíli, nikoli svébytný lidský jedinec; pěstování lidí pro orgány, na práci, vojen. účely, apod.

D. Genové inženýrství

- a. DNA screening** (diagnostika pravděpod. chorob; klady: možnost včasné léčby a prevence; záporny: psycholog. vliv vědomí vlastních dispozic k nemoci; pokušení k interrupci v případě negativních předpovědí)
- b. Genová terapie tělních buněk dospělého člověka** (nahrazení, přizpůsobení DNA konkr. buněk)
klady: limitace šíření některých chorob; záporny: riziko nepředvídatelného vlivu cizího genu v těle příjemce; začátek šikmé plochy, na jejímž konci je manipulace s lidským genomem = eugenika)
- c. Genová terapie zárodečných buněk** (vkládání zdravých genů do pohlavních buněk a embryí; ovlivní veškeré potenciální potomstvo daného zárodku)
klady: možnost vyloučení některých chorob z genotypu – zdravý gen se udrží v potomstvu; záporny: riziko nevypočitatelného vlivu genu na vývoj zárodku - psychické i fyzické dispozice; nutnost umělého in vitro oplodnění; obrovská míra zneužitelnosti – eugenika)

III. otázky k diskusi:

- ? Jsou křesťané brzdou vývoje
- ? Jsou křesťané nemilosrdní k trpícím (odpíráme prostředky úlevy)
- ? Kde je hranice přirozeného a nepřirozeného zásahu do organismu a též do údělu člověka (Kdy už se dotýkáme toho, co nám nepřísluší?)
- ? Testování na zvířatech pro lékařské účely